

TEMATICKÁ ZPRÁVA

Zkušenosti žáků a učitelů základních škol s distanční výukou ve 2. pololetí školního roku 2019/2020

Shrnutí vybraných zjištění a doporučení pro následující období

| listopad 2020

2020/2021

**Zkušenosti žáků a učitelů základních škol
s distanční výukou ve 2. pololetí školního roku 2019/2020**

**Shrnutí vybraných zjištění a doporučení
pro následující období**

Tematická zpráva

Mgr. Tomáš Pavlas

Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA, LL.M.

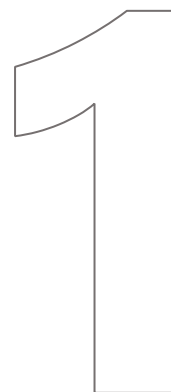
PhDr. Ondřej Andrys, MAE, MBA, MPA

Ing. Dana Pražáková, Ph.D.

PhDr. Ladislava Šlajchová, Ph.D.

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	ZKUŠENOSTI A NÁZORY ŽÁKŮ.....	10
3	ZKUŠENOSTI A NÁZORY UČITELŮ.....	14
	3.1 POJETÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA ZAČÁTKU ŠKOLNÍHO ROKU 2020/2021.....	16
4	VYBRANÁ INSPIRACE PRO DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	22
	4.1 EFEKTIVNÍ ORGANIZACE VÝUKY	22
	4.2 VÝUKA V MENŠÍCH SKUPINÁCH	22
	4.3 ÚPRAVY ROZSAHU A OBSAHU VZDĚLÁVÁNÍ.....	23
	4.4 ZAJIŠTĚNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMEZENÝM PŘÍSTUPEM K DIGITÁLNÍM TECHNOLOGIÍM A INTERNETOVÉMU PŘIPOJENÍ	23
	4.5 JEDNOTNÁ PLATFORMA	23
	4.6 PŘIZPŮSOBENÍ SE MOŽNOSTEM RODIČŮ A ZPĚTNÁ VAZBA OD NICH.....	24
	4.7 VHODNÉ HODNOCENÍ A ZPĚTNÁ VAZBA.....	24
	4.8 VHODNÝ ROZSAH ON-LINE KONTAKTU.....	24
	4.9 PODPORA SAMOSTATNOSTI ŽÁKŮ	24
5	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	26
	5.1 DOPORUČENÍ PRO ŠKOLY	27
	5.2 DOPORUČENÍ PRO RODIČE.....	30
	5.3 DOPORUČENÍ PRO ZŘIZOVATELE	30
	5.4 DOPORUČENÍ PRO MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY.....	31

Úvod

1 ÚVOD

V důsledku Mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 10. 3. 2020 k ochraně obyvatelstva a prevenci nebezpečí vzniku a rozšíření onemocnění covid-19, kterým byla po významnou část 2. pololetí školního roku 2019/2020 zakázána osobní přítomnost žáků ve školách, byly školy nuceny na určitou dobu kompletně přejít na distanční formu výuky. Na počátku měsíce dubna 2020 realizovala Česká školní inspekce mimořádné tematické šetření v podobě řízených telefonických rozhovorů s řediteli téměř 5 000 základních a středních škol, jehož cílem bylo diskutovat přípravu, organizaci i realizaci vzdělávání na dálku z různých hledisek. Souhrnná zjištění z tohoto šetření poskytuje tematická zpráva *Vzdělávání na dálku v základních a středních školách*.¹

Tato mimořádná situace, na kterou školy, žáci ani jejich zákonní zástupci (dále jen „rodiče“) nebyli systematicky připravováni, do procesu vzdělávání a jeho organizace vnesla zcela nový prvek a dopady mimořádných opatření, ať už pozitivní (např. zvýšení míry digitalizace vzdělávacího procesu a jeho organizace), nebo negativní (např. nerovnoměrnost dopadů vzdělávání na jednotlivé žáky), se pochopitelně promítají i do období školního roku 2020/2021. A právě sledování a vyhodnocování dopadů mimořádných opatření na přípravu, organizaci i podobu výuky, na práci ředitelů škol i učitelů i na vzdělávací výsledky žáků je jedním z velmi důležitých úkolů, kterým se Česká školní inspekce ve školním roce 2020/2021 věnuje.

V kontextu významného nárůstu počtu osob pozitivně testovaných na covid-19 však brzy po zahájení nového školního roku přijalo Ministerstvo zdravotnictví, resp. vláda České republiky opět sadu opatření směřujících k omezení možnosti prezenčního vzdělávání, a v důsledku toho pak byly z pochopitelných důvodů přerušeny také prezenční činnosti v rámci hodnocení kvality a efektivity vzdělávání ve školách. I tak má Česká školní inspekce z prvních měsíců nového školního roku k dispozici několik důležitých zjištění k tématům spojeným s distančním vzděláváním, která mohou být užitečná jak pro řízení vzdělávací soustavy, tak i pro koordinaci a realizaci vzdělávacího procesu na úrovni jednotlivých škol. Je však třeba poznamenat, že tato zjištění reflektují názory a zkušenosti žáků a učitelů, a nejde tedy v této fázi o hodnocení procesů ze strany České školní inspekce.

Předkládaná tematická zpráva komentuje zjištění z dotazníků zadaných v rámci prezenční inspekční činnosti během měsíce září a první poloviny měsíce října 1 767 žákům a 602 učitelům z celkem 66 základních škol nacházejících se v různých krajích České republiky. Dotazníky byly zaměřeny na reflexi období distančního vzdělávání ve 2. pololetí školního roku 2019/2020. Zjištění jsou pak doplněna také o informace z řízených rozhovorů vedených prezenčně s 356 učiteli působícími v těchto školách, které byly zaměřeny na pojetí vzdělávání na začátku školního roku 2020/2021, tedy po plošném obnovení prezenční výuky. Vzorek škol navštívených v období, kdy bylo možné realizovat prezenční hodnotící činnost, samozřejmě není statisticky reprezentativní, ale vzhledem k nepodmíněnému výběru škol v rámci jednotlivých krajů jsou zjištění dobře vypovídající pro situaci v celém systému (včetně škol v sociálně vyloučených lokalitách). Získané informace tak bylo možné analyzovat, na jejich základě představit dílčí názory a postoje učitelů a žáků směrem k průběhu distančního vzdělávání ve druhém pololetí školního roku 2019/2020² a ty pak využít při konstrukci závěrů a doporučení pro vzdělávání žáků v období následujícím.

Kvalitativní informace komentované v této tematické zprávě, kterou lze s ohledem na velikost vzorku škol i formát jednotlivých zjištění vnímat spíše jako určitou případovou studii, jsou doplněny také o příklady konkrétních zkušeností či názorů učitelů základních škol. Tyto příklady jsou uvedeny v rámečcích a kurzívou.

¹ Zpráva je ke stažení na webových stránkách České školní inspekce www.csicr.cz. Přímý odkaz -[zde](#)-.

² Jestliže tematické šetření České školní inspekce z jara 2020 bylo postaveno na rozhovorech s řediteli škol, pohled na shodné období (jarní měsíce roku 2020) ze strany učitelů a žáků je vhodným doplněním celkové mozaiky hodnotící vybrané aspekty distančního vzdělávání po nástupu pandemie nemoci covid-19.

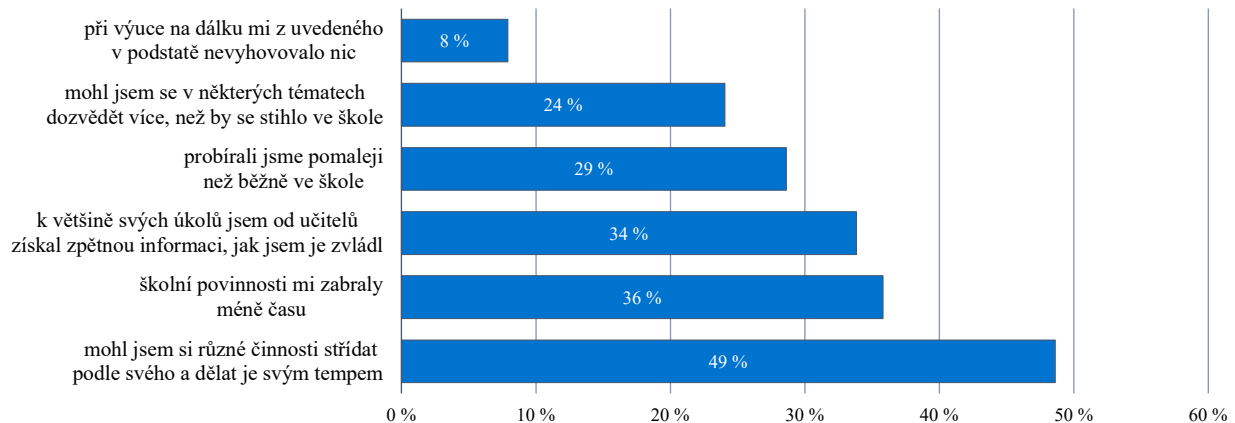
2

Zkušenosti a názory žáků

2 ZKUŠENOSTI A NÁZORY ŽÁKŮ

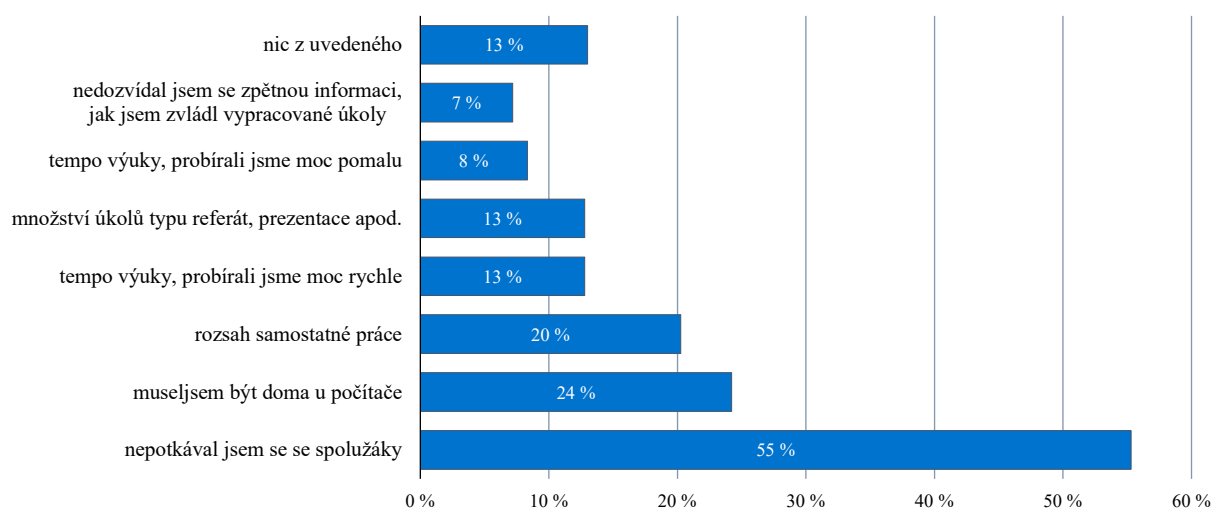
Zjišťování názorů a zkušeností žáků se soustředilo na několik důležitých aspektů spojených s průběhem distančního vzdělávání ve druhém pololetí školního roku 2019/2020. Cílem České školní inspekce bylo zjistit, co žákům při jarní distanční výuce vyhovovalo a co jim naopak nevyhovovalo, jak vnímali organizaci distanční výuky, jak hodnotili její pojetí a jak vnímali komunikaci se svými učiteli. Zjištění se vztahují k 1 767 dotazovaným žákům.

GRAF 1 | Co žákům při distanční výuce vyhovovalo

Téměř polovina dotazovaných žáků oceňovala příležitost přizpůsobit organizaci vzdělávacího procesu svým možnostem a potřebám. Z toho je zřejmé, že značný význam flexibility v organizaci vzdělávacích povinností by měl být reflektován i v následujícím období, a to např. v podobě cíleného rozvoje této dovednosti u žáků (tzn. učit je „jak si organizovat povinnosti spojené se vzděláváním“ a reflektovat jejich zkušenosti). Očekávanou výhodou je možnost individuálního tempa na straně žáků i více individualizovaného rozsahu vzdělávání, přičemž oba způsoby přizpůsobení by bylo vhodné využívat i v následujícím období (např. rozdělením žáků do skupin podle jejich schopností a podle dosahované kvality samostatné práce). Z grafu je zároveň patrné, že i sami žáci přikládají velký význam pravidelné zpětné vazbě, která je jim při plnění úkolů ze strany učitelů poskytována (a nejde pouze o hodnocení předmětného výkonu).

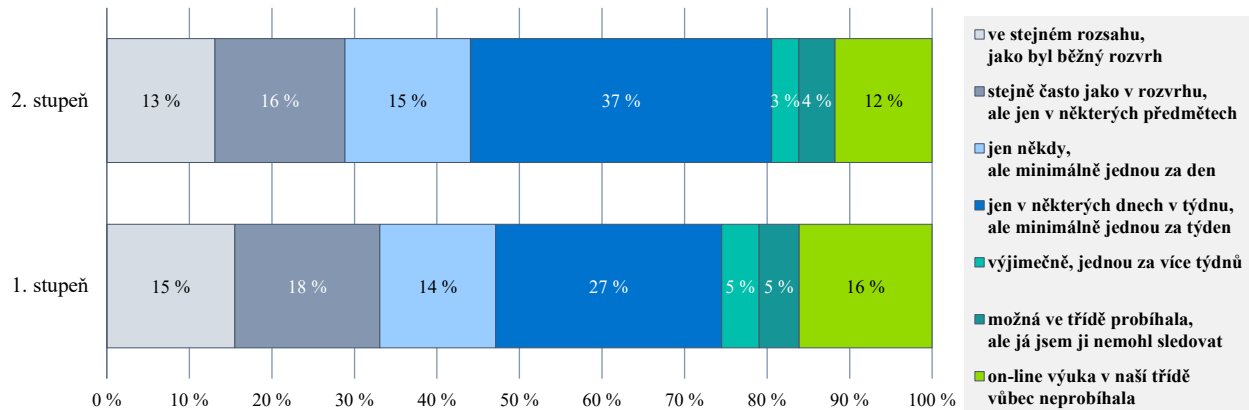
GRAF 2 | Co žákům při distanční výuce nevyhovovalo

Pro žáky má zásadní význam sociální kontakt se spolužáky, a distanční výuka by tedy měla sociální kontakt alespoň prostřednictvím on-line nástrojů umožňovat. Současně by měly být sociální dovednosti prostřednictvím distanční výuky rozvíjeny a on-line prostředí by mělo být využíváno i tak, aby se v něm žáci učili spolupracovat. Toho lze docílit např.

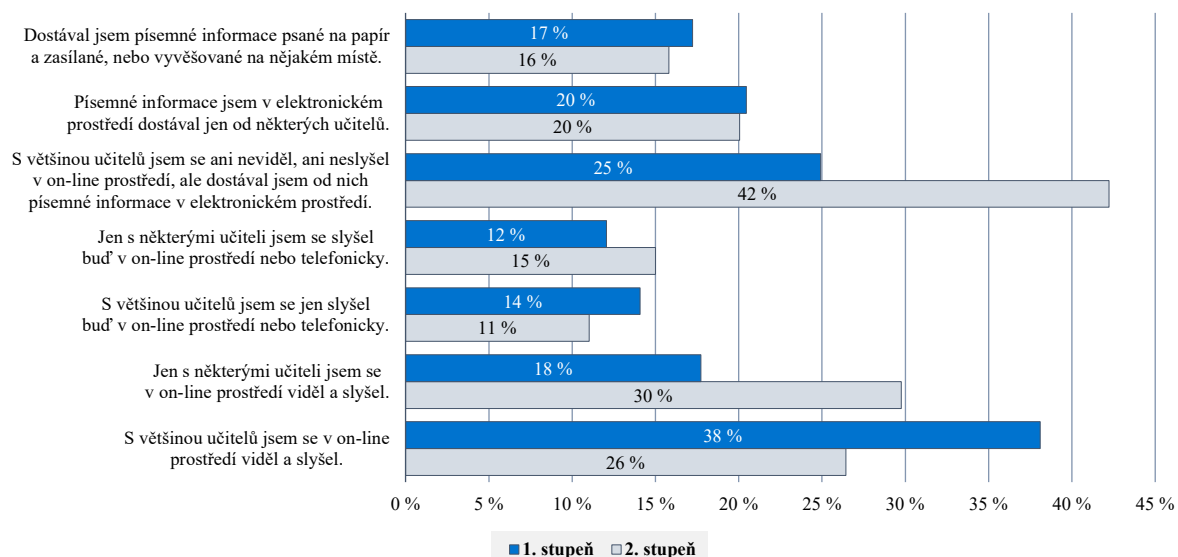
podporou skupinové práce v on-line prostředí, implementací sociálních her apod. I zde je pak pro žáky, případně pro vhodně sestavené skupiny žáků, důležitá možnost individualizace tempa výuky a zároveň je vhodné minimalizovat rozsah času, ve kterém žáci musí být přítomni u počítače. Do distanční výuky je tedy vhodné zařazovat i takové úkoly, které žáci mohou řešit mimo on-line prostor (ideálně např. v přírodě). Současně je potřeba přizpůsobit rozsah samostatné práce tak, aby byla v zadaném čase zvládnutelná i ve složitějších podmínkách, a samozřejmě pečlivě zvažovat zařazování takových úkolů, jako je referát, prezentace apod.

GRAF 3 | Organizace výuky na dálku

Velký podíl žáků hodnotil pojetí distanční výuky v jarním období jako časově velmi náročné. To mohlo pro řadu žáků a jejich rodin, které ve stejném období musely řešit mnoho dalších osobních i pracovních povinností z domova, znamenat až příliš velkou zátěž, a ve svém důsledku i nižší efektivitu takto pojaté výuky. S ohledem na široký kontext, který je při organizaci distanční výuky potřeba vnímat (včetně odlišných podmínek, které žáci pro vzdělávání mají), i s ohledem na nutnost nepřenašet příliš mnoho vzdělávacích povinností na rodiny, lze za vhodný rozsah distanční výuky na základních školách považovat výuku realizovanou v rozsahu menším než podle standardního rozvrhu prezenční výuky ve všech předmětech, případně pouze v některých dnech.³

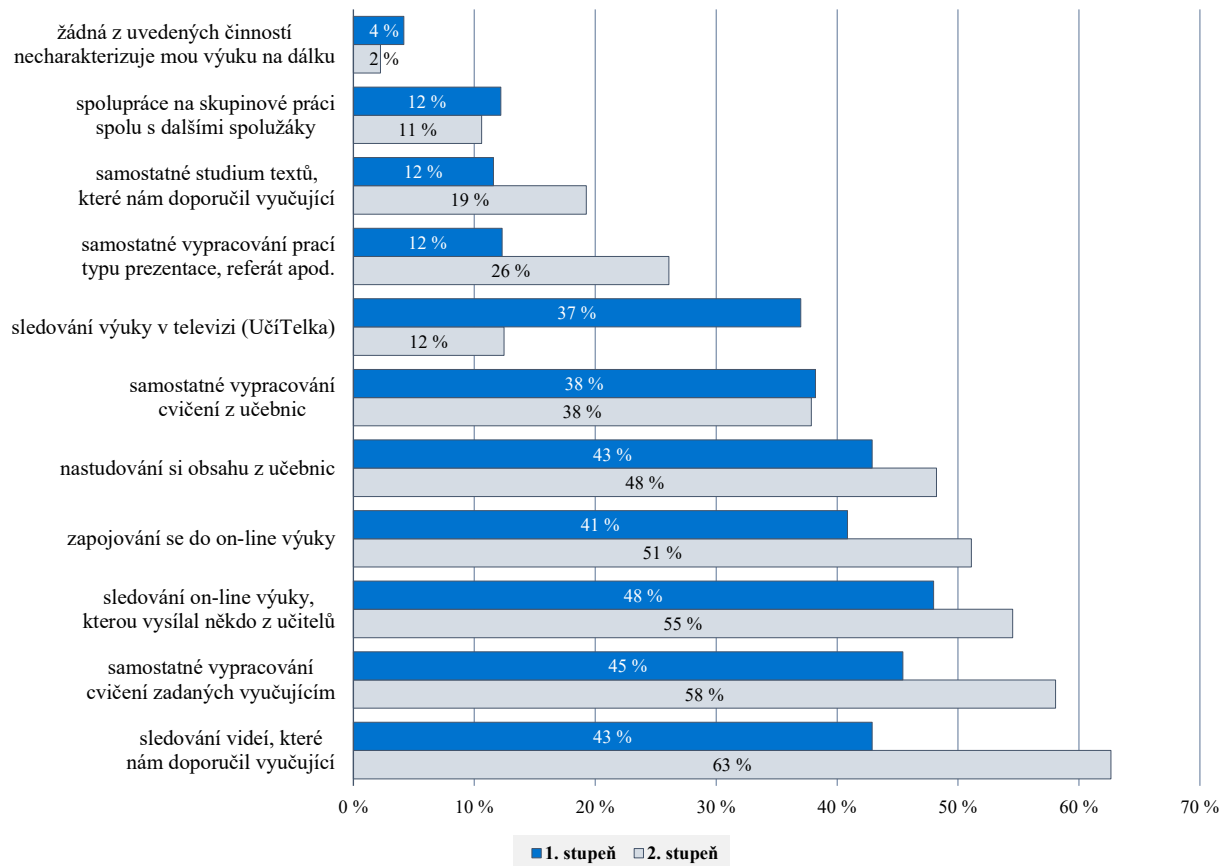
GRAF 4 | Charakteristika komunikace s učiteli

³ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v Metodickém doporučení pro vzdělávání distančním způsobem doporučuje pro 1. stupeň realizovat každé ráno třídnickou hodinu, synchronní výuka by pak neměla trvat déle než jednu hodinu denně. Na druhém stupni ministerstvo doporučuje, aby synchronní výuka nepřesahovala tři vyučovací hodiny za sebou denně. Metodické doporučení je k dispozici [-zde-](#).

Z grafu je patrná nižší četnost on-line komunikace ve výuce některých předmětů na druhém stupni, která je sice důsledkem vyššího počtu učitelů v jednotlivých třídách, ale dokládá i určité podcenění vhodnosti on-line setkání žáka postupně se všemi vyučujícími. Nemusí přitom jít nutně o on-line výuku jako takovou, ale např. jen o vysvětlení zadané práce, předávání zpětné informace od žáka směrem k učiteli, o sociální kontakt apod.

GRAF 5 | Charakteristika výuky na dálku

Podle výpovědí žáků dominovaly v jarní distanční výuce spíše pasivní činnosti (sledování) nebo samostatné činnosti (nastudování, samostatné vypracování apod.). Tato situace byla více patrná na druhém stupni než na stupni prvním, kde měl větší význam vzdělávací pořad České televize UčíTelka⁴. Celkově však žáci na obou stupních základní školy zaznamenali nižší výskyt kvalitativně prospěšnějších činností (aktivnější zapojování se do vlastní on-line výuky než pouze její pasivní sledování). Výskyt podpory skupinové práce v on-line prostředí hodnotili žáci jako velmi nízký, přičemž skupinová práce je i v režimu distanční výuky velmi přínosná. Současně platí, že pozornost by při distanční výuce měla být soustředěna na skutečné a aktivní zapojování žáků do výuky a také na vytváření aktivit podporujících spolupráci nebo přímo skupinovou práci žáků v on-line prostředí.

⁴ V úzké spolupráci s učiteli, které vedly na jaře 2020 výuku v pořadu UčíTelka, připravila Česká školní inspekce opakovací a procvičovací úlohy pokrývající právě to učivo, které bylo v pořadu UčíTelka v Českém jazyce, Matematice a vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět probíráno. Úlohy jsou k dispozici v aplikaci České školní inspekce InspIS SETmobile, která je zdarma ke stažení do chytrých telefonů a tabletů, a je možné s nimi pracovat podle potřeby i v období školního roku 2020/2021. Kromě úloh vázaných na učivo probírané v pořadu UčíTelka (tedy úloh pro žáky na 1. stupni ZŠ) jsou v aplikaci InspIS SETmobile k dispozici také další úlohy a testy pro dílčí témata z různých vzdělávacích oborů, vzdělávacích oblastí i gramotností, které jsou určeny pro žáky základních i středních škol. Další informace [-zde-](#).

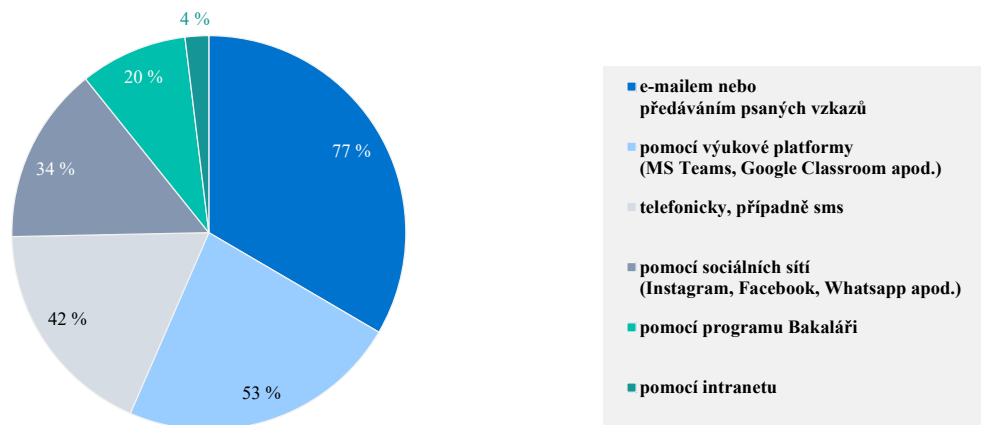
3

Zkušenosti a názory učitelů

3 ZKUŠENOSTI A NÁZORY UČITELŮ

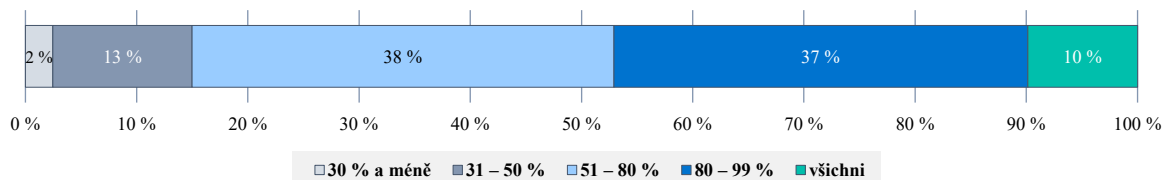
Reflexe zkušeností a postojů učitelů, kteří museli na jaře 2020 prakticky ze dne na den změnit způsoby své pedagogické práce, je velmi důležitou podmínkou pro zvyšování kvality vzdělávání a efektivity distanční výuky. Součástí sledování dopadů podoby vzdělávání v jarních měsících školního roku 2019/2020 na vzdělávání ve školním roce aktuálním je tedy i zjišťování v oblastech komunikace učitelů s žáky, metod a forem distanční výuky, prioritizace či tematizace vzdělávacího obsahu nebo využívání digitálních technologií. Zjištění se vztahují k 602 dotazovaným učitelům.

GRAF 6 | Komunikace učitelů s většinou žáků během distanční výuky

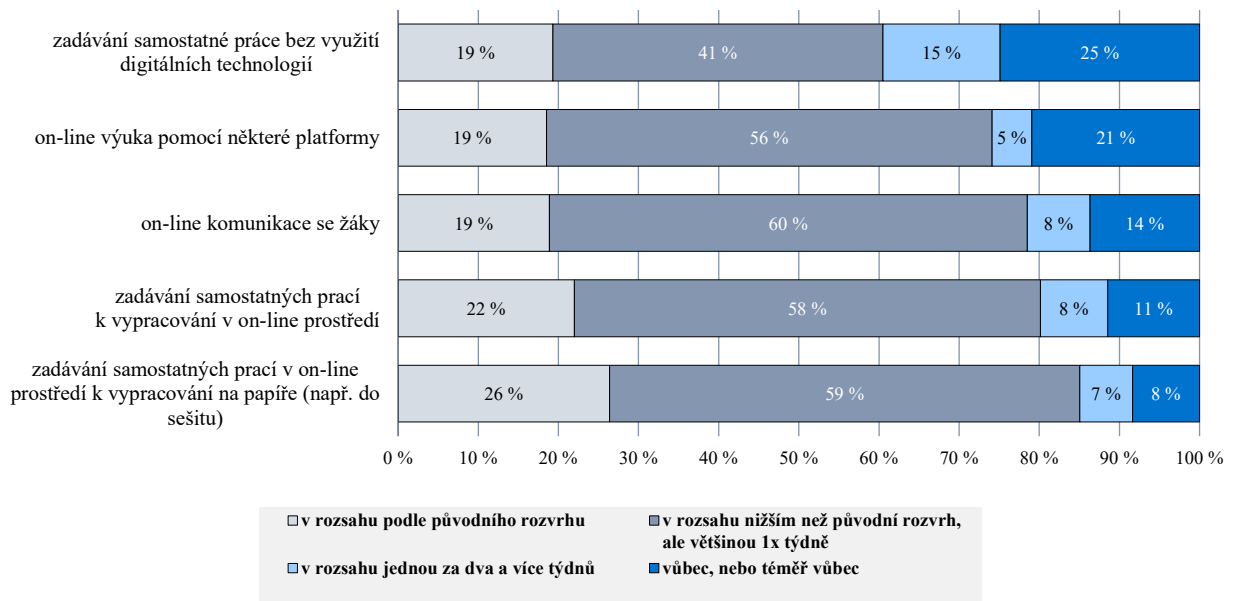

Učitelé ve svých odpovědích v zásadě potvrdili sdělení předaná České školní inspekcí ze strany ředitelů škol v rámci mimořádného tematického šetření v dubnu 2020, která naznačovala vysokou míru e-mailové komunikace doplněné o komunikaci telefonickou na jedné straně a relativně nízký podíl využívání výukových platforem na straně druhé.

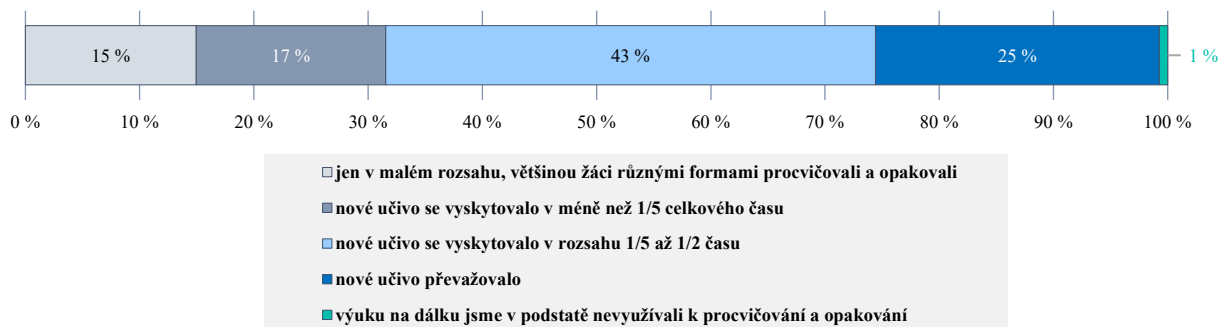
GRAF 7 | Míra pravidelného zapojení žáků do distanční výuky v průměrném týdnu

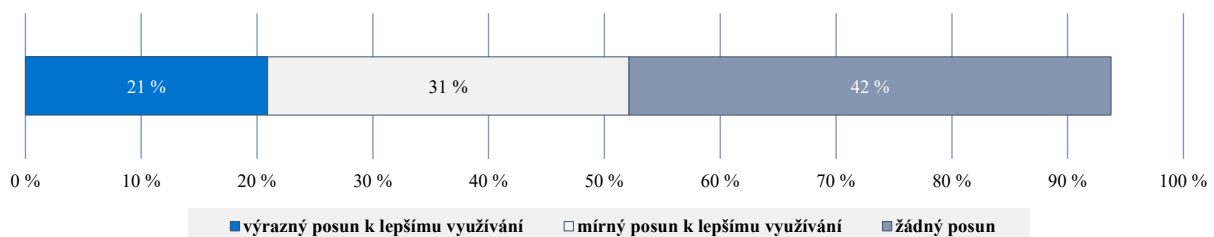
Informace od učitelů naznačují relativně vysokou neúčast v pravidelné výuce, která ukazuje, že cca ¼ žáků se účastnila výuky buď nepravidelně (např. z důvodu nemoci, z rodinných důvodů apod.), nebo se výuky neúčastnila vůbec (cca 4 % - 5 %). Nemusí se ovšem jednat o stabilní zhruba pětinu žáků, ale s vysokou pravděpodobností se nepravidelná účast týkala většiny žáků, ovšem v nižší míře. Podobně tomu bývá i při prezenční výuce, kdy někteří žáci z různých důvodů nejsou ve třídě přítomni.

GRAF 8 | Formy a činnosti uplatňované při distanční výuce u většiny žáků

Distanční výuka byla podle výpovědí samotných učitelů výrazně postavena na zadávání samostatných prací na úkor on-line komunikace s žáky a na úkor realizace vlastní on-line výuky. Z výpovědí učitelů navíc plyne (ve shodě s výpověďmi žáků) vysoký podíl distanční výuky realizované ve stejném rozsahu, jako je praktikována v běžném rozvrhu při prezenčním vzdělávání. Organizace distanční výuky ve stejném rozsahu jako podle rozvrhu prezenčního vzdělávání je ovšem pro učitele, žáky i jejich rodiny velmi náročná a její efektivita je většinou ve svém důsledku nižší.

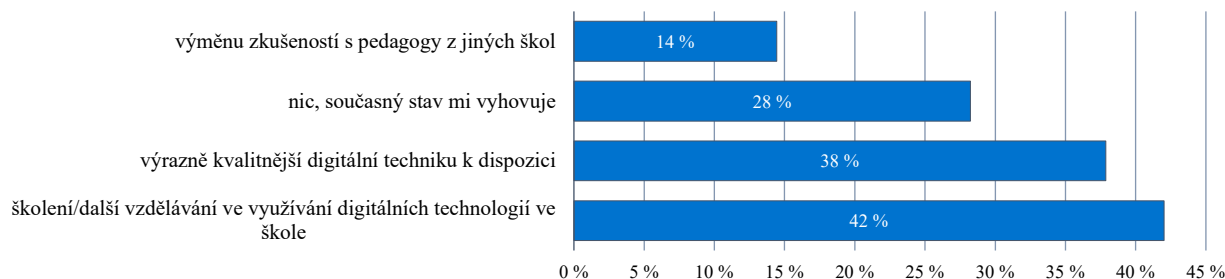
GRAF 9 | Seznamování žáků s novým učivem

Velmi překvapivý je vysoký podíl výuky, ve které převažovalo nové učivo, a naopak velmi nízký podíl výuky, která by nové učivo upozadila. Z těchto zjištění vyplývá, že učitelé příliš nereflektovali jarní doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, České školní inspekce i dalších institucí věnovat se primárně opakování a procvičování, a výrazně upřednostňovali snahu probírat s žáky na dálku veškerý stanovený vzdělávací obsah. Takto koncipovaný obsah vzdělávání v distanční formě je však pro řadu žáků a jejich rodin velmi problematický.

GRAF 10 | Posun ve využívání digitálních technologií pro školní účely

Více než polovina učitelů uvádí ve srovnání s obdobím před březnem 2020 posun ve svých dovednostech ovládat digitální technologie. Příčinou je jednoznačně využívání digitálních technologií při distanční výuce na jaře 2020 a možnost dalšího vzdělávání, kterou učitelé často využívali. Nejpočetnější skupina učitelů, která posun neuváděla, považovala své dovednosti ovládat digitální techniku za dobře zvládnuté.

GRAF 11 | Potřeby učitelů pro zkvalitnění využívání digitálních technologií

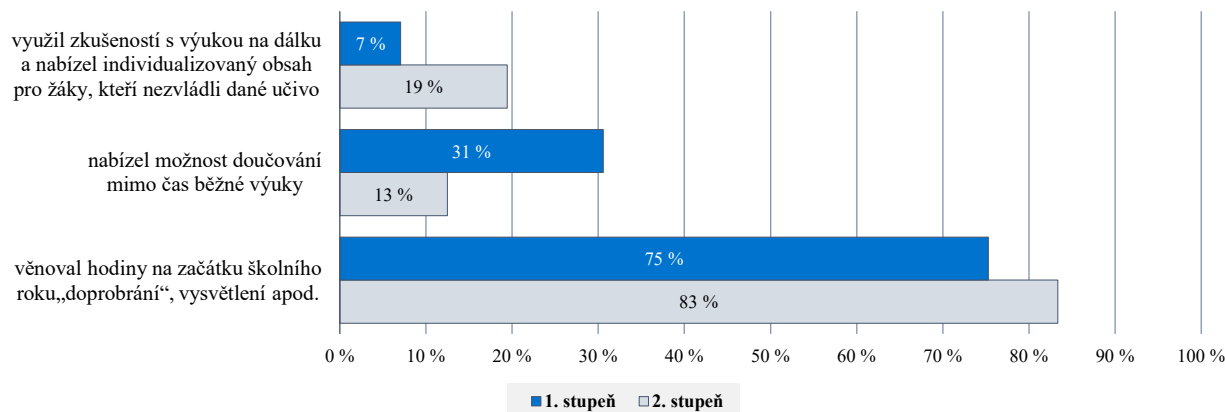

Positivním zjištěním je, že výrazná skupina učitelů považuje své další vzdělávání ve využívání digitálních technologií za důležité. Podobně pozitivním zjištěním je pak i zájem o výměnu zkušeností s pedagogy z jiných škol. Oba způsoby podpory bude vhodné zachovat i v dalších obdobích.

3.1 Pojetí vzdělávání na začátku školního roku 2020/2021

Následující část tematické zprávy reflektuje zjištění z prezenčních rozhovorů s učiteli. Podíl je tak třeba vztáhnout k počtu 356 učitelů, s nimiž byly rozhovory vedeny. Současně je na místě připomenout, že obsah těchto rozhovorů se již nezaměřoval jen na reflexi distanční výuky ve 2. pololetí školního roku 2019/2020, ale směřoval také k pojetí vzdělávání na začátku školního roku 2020/2021.

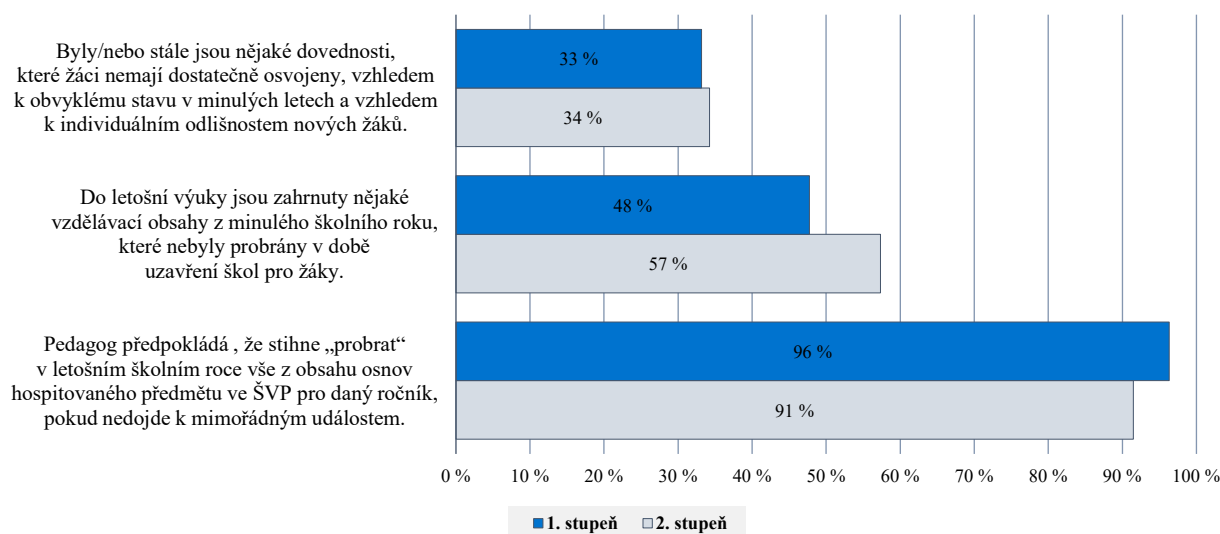
GRAF 12 | Kompenzace identifikovaných neznalostí žáků ve výuce

Patrná je snaha věnovat se v hodinách na začátku školního roku doplnění případných neznalostí nebo upevnění ještě nedostatečně zvládnutých dovedností. Takto bylo ostatně koncipováno i doporučení pro organizaci vzdělávání a práci se vzdělávacím obsahem, které Česká školní inspekce v polovině srpna 2020 školám adresovala.⁵ Případné individuální rozdíly kompenzovali učitelé na prvním stupni častěji doučováním, zatímco učitelé na druhém stupni nabízeli spíše vzdělávání na bázi individualizovaného obsahu. Je pravděpodobné, že efektivita doplnění případných neznalostí je v případě přenesení na zodpovědnost žáka problematictější. Naopak forma doučování sice může žáka obdobně časově zatížit, ale učitel má s vysokou pravděpodobností dostatečnou zpětnou informaci o míře zvládnutí doučovaného obsahu.

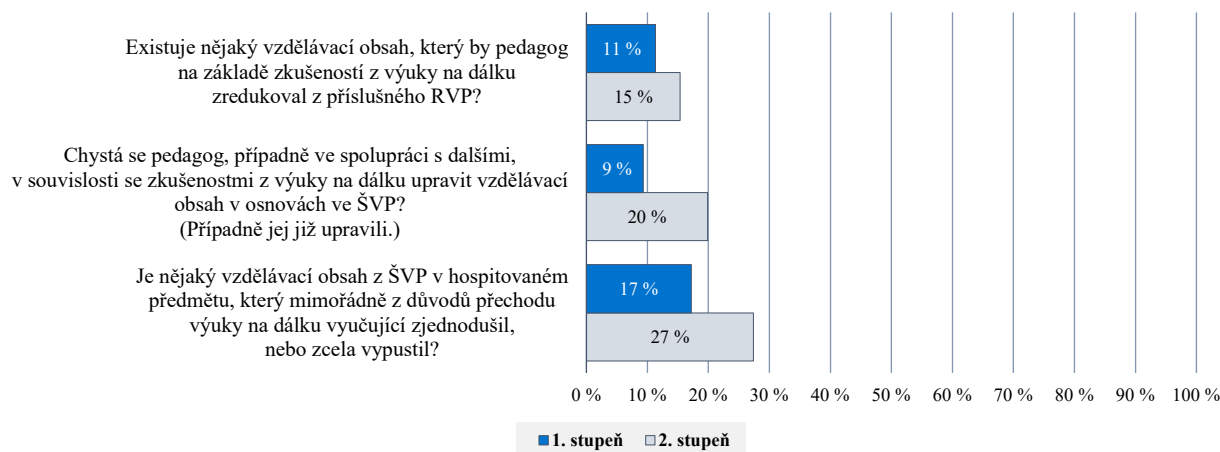
⁵ Plné znění doporučení bylo elektronicky distribuováno do škol spolu s podklady Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ke školnímu roku 2020/2021 a k dispozici je na webových stránkách České školní inspekce www.csicr.cz, přímý odkaz -[zde](#)-.

GRAF 13 | Zvládání rozsahu vzdělávání během školního roku

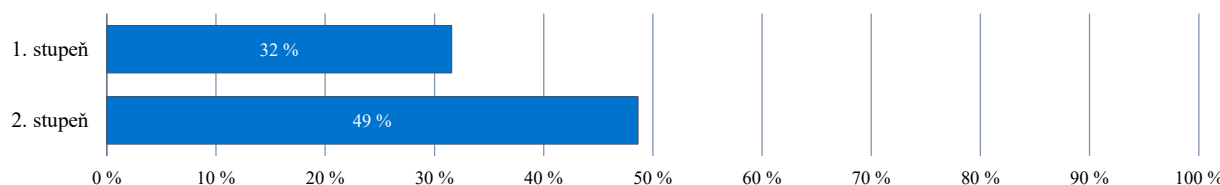
Vzhledem k tomu, že rozhovory s učiteli nebyly vedeny hned v prvním týdnu nového školního roku, ale většinou až na přelomu měsíců září a října, je patrný výrazný dopad jarního období do znalostí a dovedností žáků. Podobně polovina učitelů předpokládala zahrnutí neprobraných vzdělávacích obsahů do výuky v letošním školním roce. Pozitivní informací je potvrzení původního předpokladu, že se nebude vzdělávací obsah stále posouvat z ročníku do ročníku. Vzhledem k dalším obdobím, kdy bude pokračovat distanční výuka, je ovšem velmi pravděpodobné, že budou některé vzdělávací obsahy přesunuty i do dalšího školního roku.

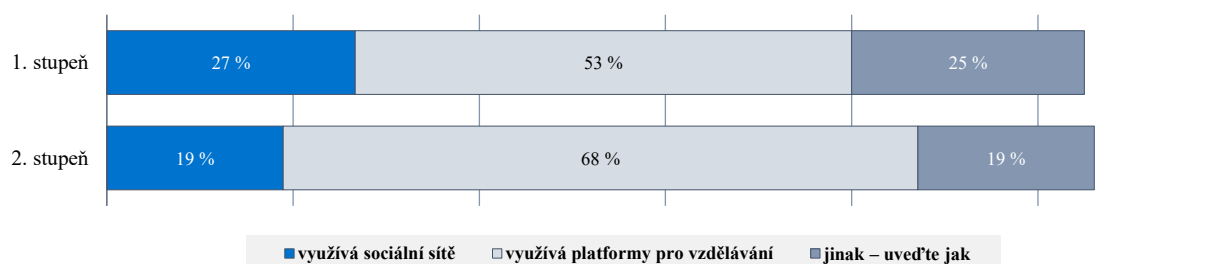
GRAF 14 | Obsahové redukce (podíl souhlasných výpovědí)

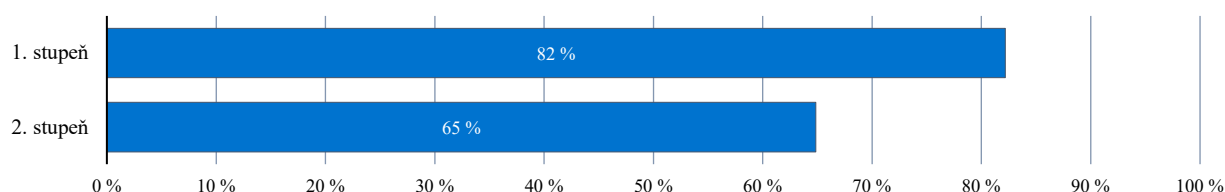
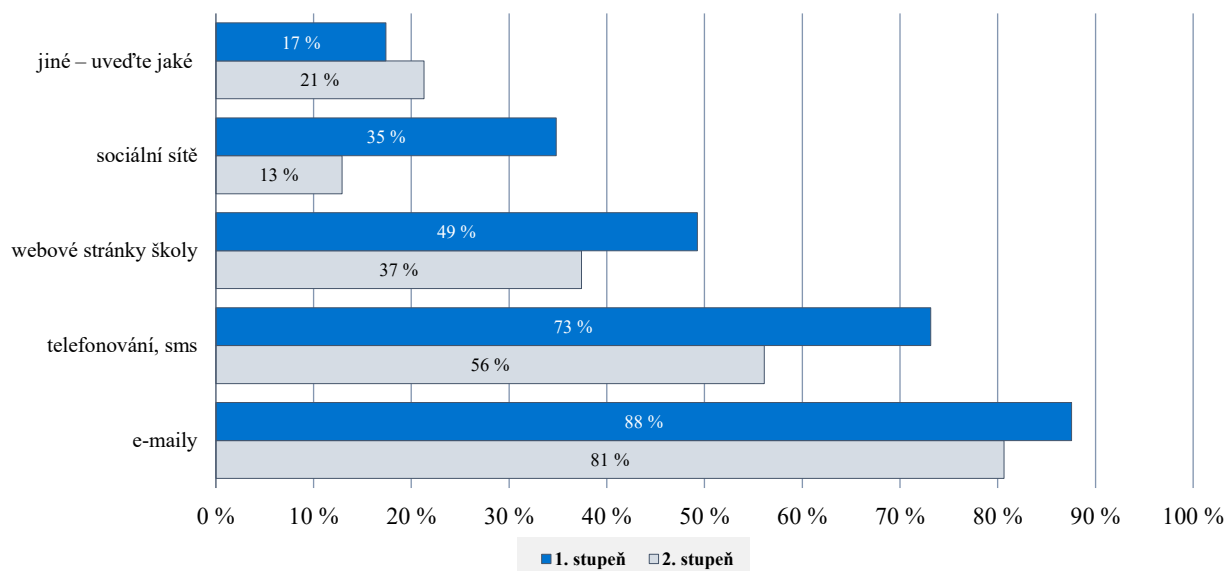
Nízký předpoklad obsahových redukcí (již provedených, plánovaných nebo očekávaných) dokládá, že většina učitelů nijak výrazněji neredukuje vzdělávací obsah, a je tedy možné předpokládat, že i v dalších obdobích realizace distanční výuky se tento trend nezmění.

GRAF 15 | Podíl pedagogů, kteří v důsledku zkušeností z distančního vzdělávání komunikují se žáky v letošním roce i jinými způsoby (formami)

GRAF 16 | Zastoupení způsobů (pokud komunikují jinými způsoby)

Jedním z předpokládaných pozitivních dopadů zkušeností s distančním vzděláváním na jaře 2020 byl posun ve využívání digitálních technologií např. pro komunikaci se žáky. Podle informací od učitelů k proměnám v komunikaci u významné části skutečně došlo. Pozitivním zjištěním je i výrazné využívání platform pro vzdělávání, které umožňují plynulejší přechod na distanční formy výuky.

GRAF 17 | Podíl pedagogů, kteří navázali během období distančního vzdělávání intenzivnější komunikaci s rodiči**GRAF 18 | Způsoby komunikace u pedagogů, kteří navázali intenzivnější komunikaci**

Sdělení učitelů, která korespondují i s informacemi poskytnutými České školní inspekcí řediteli škol při řízených telefonických rozhovorech v dubnu 2020, potvrzují vyšší intenzitu komunikace s rodiči, která se předpokládala v jarním období. Nižší míra komunikace na druhém stupni souvisí s rolí třídních učitelů, kteří tuto komunikaci často zajišťovali i za své kolegy.

Výraznější ovlivnění práce třídních učitelů dokládají i některá jejich sdělení.

V době výuky na dálku probíhala častější komunikace s rodiči žáků a konzultace na dálku.

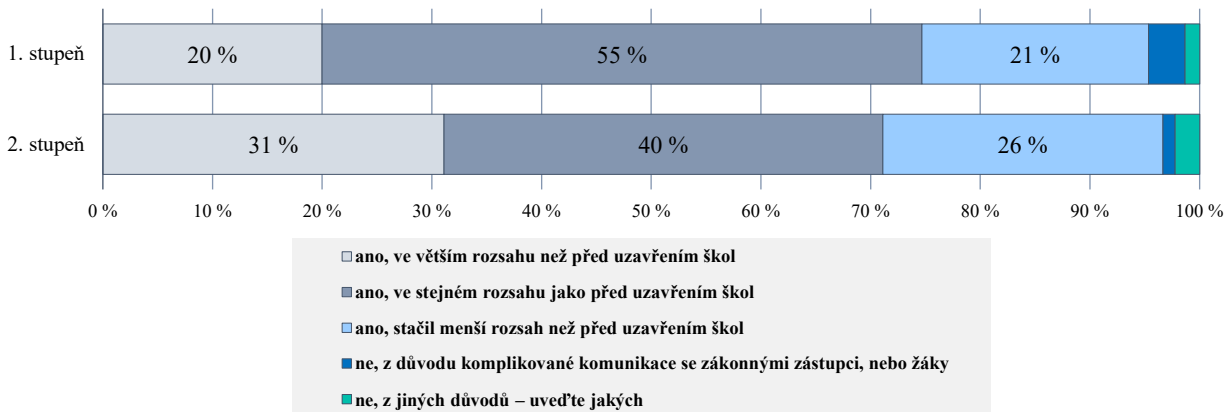
Intenzivnější byla komunikace i spolupráce s rodiči.

Zkušenosti z jarního období se odrazily i v lepší komunikaci se žáky a zákonnými zástupci v případě nepřítomnosti žáka ve škole.

Na základě zkušeností se nám daří více komunikovat s rodiči žáků prvního ročníku prostřednictvím Školy online.

Zákaz osobní přítomnosti žáků ve školách vedl k lepšímu seznámení se s rodiči.

GRAF 19 | Úspěšné plnění role třídního učitele v době distanční výuky

Role třídních učitelů je v období distanční výuky klíčová a z tohoto pohledu je relativně vysoký podíl pedagogů, kteří naplňovali roli třídního učitele v nižším rozsahu, negativním zjištěním. V souvislosti s nepravidelným zapojováním do distanční výuky identifikovaným u výrazné skupiny žáků, případně jejich úplnou neúčastí, by měl být podíl učitelů, kteří komunikují v nižším rozsahu, v následujících obdobích distanční výuky co nejmenší.

Pozitivním zjištěním je rovněž skutečnost, že jarní období umožnilo třídním učitelům prohloubit vztahy s žáky.

Během jara jsme měli bližší vztah, nebylo možné se spoléhat jen na internetové připojení. Celkově panovalo větší pochopení.

Osobně kladu v důsledku jarního období větší důraz na osobní setkávání se žáky, snažím se o nich dozvědět více informací.

Věnuji větší pozornost vztahům ve třídě – v době distanční výuky došlo k projevům kyberšikany mezi spolužáky, což jsme řešili ve spolupráci s výchovným poradcem.

Současně došlo i k posílení vztahů mezi žáky.

Došlo k posílení vazeb mezi žáky ve třídě.

Zaznamenala jsem vyšší míru týmové práce.

Zároveň se osvědčovala snaha lépe poznat rodinné prostředí žáků a porozumět jejich možnostem a potřebám.

Získala jsem jiný, hlubší náhled na rodiny žáků ve třídě.

Prohloubil jsem si poznání rodinného prostředí žáků.

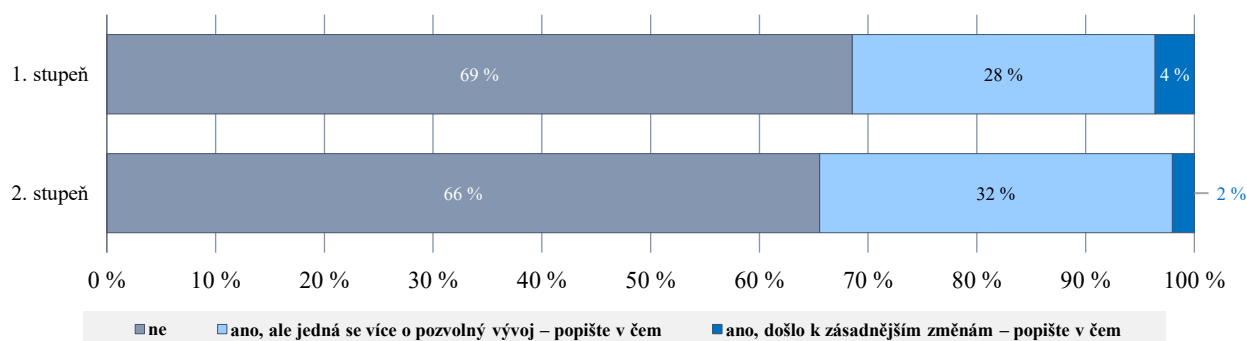
Na jaře byl větší prostor pro komunikaci se žáky o jejich soukromí.

Zároveň měla velký význam pomoc třídního učitele s organizací distančního vzdělávání.

Pro mě bylo zásadní zjišťování aktuálního stavu u žáků ve třídě.

Častější komunikace určitě pomohla zajistit pochopení různých pokynů ve třídě.

Lépe jsem se seznámila se situací žáků, což mi umožnilo proměnit náhled na ně a vedlo k většímu rozmyšlení, co komu zadávat, jak diferencovat.

GRAF 20 | Proměny způsobů hodnocení v průběhu distanční výuky na jaře a v letošním školním roce

Často zmiňovanou proměnu hodnocení jako důsledek jarní zkušenosti s distanční výukou uvádí jen menší část pedagogů, a to ještě jako proměnu pozvolnou.

A decorative horizontal bar consisting of a long grey rectangle on the left, a large white outline of the number '4' in the center, and a shorter grey rectangle on the right.

4

Vybraná inspirace pro distanční vzdělávání

4 VYBRANÁ INSPIRACE PRO DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Uvedená zjištění dobře doplňují informace o tom, co se učitelům během jarního období distanční výuky osvědčilo a co nikoli, případně co by dnes dělali jinak. Konkrétní příklady zkušeností učitelů lze shrnout zhruba do devíti témat, která mohou inspirovat další pedagogy pro distanční výuku v aktuálním období.

4.1 Efektivní organizace výuky

*Za výrazné pozitivum považuji dodržení stanoveného času distanční výuky, žáci se chtěli učit a využívat ICT.
Velmi přínosná pro nás byla pravidelnost, nepřetěžování a úkoly den předem.
Osvědčila se nám spolupráce s rodiči, vytváření týdenních plánů doplněné on-line výukou.
Na jaře jsem musela upravit způsob výuky, žáci totiž chtěli se mnou mít častější výuku.*

V jarním období považuji za chybu přílišnou míru zadávaného nového učiva. Žáci tím byli zahlceni a ve výsledku to bylo neefektivní.

*Pro nás je zásadní učit dle pevného rozvrhu uzpůsobeného charakteru distanční výuky.
Do budoucna zajistíme lepší koordinaci rozvrhů.
V případě opětovné distanční výuky zlepšíme koordinaci při zadávání úkolů.*

Pokud dojde k uzavření škol, tak si lépe zorganizuji práci, např. častěji rozdělím žáky do skupin a budu zařazovat práci se skupinami.

*V případě uzavření škol rozšířím počet hodin s on-line výukou. Ale budu zásadně učit ze školy, ne z domova, to mi nevyhovovalo.
Lépe si zorganizuji vlastní čas pro výuku a pedagogickou práci a stanovím si mantinely, kdy budu žákům k dispozici.
Budu se věnovat také vlastní psychohygieně.*

4.2 Výuka v menších skupinách

*Osvědčil se mi menší počet žáků při on-line výuce.
Za přínosné považuji vyučování on-line ve skupinách a zadávání úkolů včas, např. týden dopředu.
Přínosná byla on-line výuka v menších skupinách žáků (po 6-7).
Spokojenější jsem byla, až když jsem si rozdělila žáky do skupin po šesti a výuku jsme měli v různých časech.*

*Neosvědčila se mi výuka v celé třídě, nebylo "vidět" na každého (prosazovaly se jen aktivnější děti).
Velmi obtížná byla práce s třídou jako celkem, vhodnější by bylo dělení na skupiny.*

*Pokud dojde opět k uzavření škol pro žáky, tak určitě rozdělíme třídy na menší skupiny, tím bude zajištěna rovnější šance pro projevení jednotlivých žáků.
Pokud bude distanční výuka, tak si rozdělím třídu na ještě menší skupiny (po 5 žácích).*

4.3 Úpravy rozsahu a obsahu vzdělávání

*Osvědčilo se mi doporučení webových stránek na procvičování, zjednodušené texty ke čtení, texty s určeným cílem.
Nezadávala jsem dlouhodobé úkoly.
Vybírala jsem pro žáky interaktivní cvičení.*

*Neosvědčilo se mi zadávání písemných úkolů.
Přínosné nebylo ani zadávání velkého množství úkolů.*

*Pokud znovu dojde k uzavření škol, tak určitě snížím množství zadávaných úkolů.
Při uzavření škol bych rozdělila žáky do menších skupin, pokud bychom probírali náročnější učivo.
Určitě budeme redukovat učivo, dojde-li opět k uzavření škol.*

4.4 Zajištění vzdělávání žáků s omezeným přístupem k digitálním technologiím a internetovému připojení

*Osvědčilo se nám zaslání e-mailů doplněné telefonáty s vysvětlením rodičům.
V naší škole se osvědčila osobní korespondence formou e-mailu doplňovaná osobním telefonováním. Zadávání dlouhodobých projektů – vytváření herbářů apod.
Vzdělávání žáků v 1. ročníku jsme zajišťovali „kyblikovou“ poštou a například čtením po telefonu.
Klíčová pro mě byla znalost rodinného zázemí žáků (jsme venkovskou školou). Mít přehled o jejich počítačovém vybavení a možnostech připojení.*

*V případě zavedení distanční výuky oproti jarnímu období dáme tablety i mladším žákům.
Pokud znovu dojde k uzavření škol, tak zapůjčíme digitální techniku, notebooky.
V následujícím období budeme vyšší měrou využívat elektronickou komunikaci (zlepšilo se vybavení školy, ale i některých žáků).*

4.5 Jednotná platforma

*Naší výhodou byla jednotná platforma.
Osvědčila se nám práce s MS Teams – práce s úspěchem pro přihlášené žáky, většina se přihlásila (někteří neměli vždy k dispozici PC, např. v rodinách s více dětmi), v současnosti probíhá přes MS Teams doučování.*

Chyběla nám jednotná platforma.

Při uzavření škol určitě stanovíme jednotný komunikační nástroj.

4.6 Přizpůsobení se možnostem rodičů a zpětná vazba od nich

*Osvědčilo se mi zadávání úkolů večer na žádost rodičů a také individualizace termínů plnění úkolů podle potřeb rodičů.
Pozitivně hodnotím komunikaci a zpětnou vazbu od rodičů.
Přínosné bylo využívat různé způsoby komunikace se zákonnými zástupci.*

Pokud opět dojde k uzavření škol, tak se domluvíme s rodiči na způsobech a času komunikace.

4.7 Vhodné hodnocení a zpětná vazba

*Rozhodně se mi osvědčilo slovní hodnocení prací žáků.
Využívala jsem „namluvení“ zpětné vazby žákům k jejich práci.
Funkční bylo pravidelné zpětnovazebné hodnocení výkonu žáků.*

Neosvědčilo se mi zadávání úkolů na známky. Většinou je buď vypracovali rodiče, nebo je opisovali žáci mezi sebou.

V případě opětovného uzavření škol více posílím sebehodnocení žáků.

4.8 Vhodný rozsah on-line kontaktu

Přínosný mi připadal on-line kontakt se žáky. Dařilo se mi udržet jejich zájem o předmět.

Neosvědčilo se mi vést pouze on-line hodiny.

*Pokud bude zavedena opět on-line výuka, tak budu využívat častější on-line kontakt se žáky.
V případě uzavření školy zintenzivním komunikaci se žáky.
Jelikož na jaře synchronní výuka neprobíhala, tak ji v případě opětovného uzavření škol začnu více využívat.*

4.9 Podpora samostatnosti žáků

*Pozitivní byla určitá míra samostatnosti žáků při výuce na dálku.
Dobrou zkušeností je, že všichni žáci museli samostatně komunikovat (museli být aktivní sami za sebe, nemohli se skrýt ve třídě).
Žáci se mi jeví více samostatní, naučili se více samostatnosti a odpovědnosti.
Překvapená jsem byla schopností žáků v 5. ročníku organizovat si učení samostatně.*

5

Závěry a doporučení

5 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Představené dílčí výsledky procesu sledování dopadů organizace a průběhu distanční výuky v 2. pololetí školního roku 2019/2020 na vzdělávání žáků ve školním roce 2020/2021 doplňují informace prezentované Českou školní inspekci v květnu 2020⁶ a potvrzují již dříve konstatovaný závěr, že i přes řadu problematických jevů projevila většina škol a jejich učitelů značnou flexibilitu a na zcela neočekávanou a odlišnou situaci v rámci možností vhodně reagovala.

Současně však z komentovaných dílčích zjištění vyplývá, že pro efektivní zajištění distančního vzdělávání žáků stále existuje řada podstatných výzev. Bohužel se ukazuje, že i přes existenci množství různě zaměřených a obsahově kvalitně zpracovaných doporučení připravených zejména ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ale i dalších státních či veřejných institucí, vysokých škol či neziskových organizací a směřujících k efektivnímu zajištění distančního vzdělávání⁷, přetrvávají v praxi škol některé ne zcela vhodné přístupy, které úspěšnější realizaci distančního vzdělávání brání.

I když si podstatná část pedagogů v mezičase zvýšila své digitální dovednosti, resp. dovednosti využívat digitální technologie ve vzdělávání, je potřeba vnímat, že úroveň těchto dovedností je pouze jednou z nezbytných podmínek pro realizaci distanční výuky v on-line prostředí. Podrobnější seznámení s názory žáků i učitelů poukazuje na zásadní problémy v efektivitě distanční výuky a zjištění týkající se míry efektivit distančního vzdělávání značně korespondují s některými znaky, které jsou dlouhodobě identifikovány i v prezenčním vzdělávání a běžné výuce.

Efektivitu distanční výuky mohou ilustrovat znaky spokojenosti na straně žáků i pedagogů a také výsledky žáků, kterých s ohledem na podmínky mimořádné situace dosahují. Ze všech třech ukazatelů, které je třeba vnímat jako rovnocenné, vyplývá na základě prezentovaných dílčích zjištění značná míra neefektivit.

Předpokladem efektivit distanční výuky i určité spokojenosti pedagoga s on-line výukou musí být její organizační zvládnutí. Vysoký podíl on-line výuky v rozsahu shodném s rozvrhem pro běžnou výuku v jarních měsících školního roku 2019/2020 (cca 30 % podle žáků a cca 20 % podle učitelů) je dokladem nedodržení jednoho ze základních a důležitých doporučení, které upozorňovalo na neefektivitu překlápění vzdělávacího stylu uplatňovaného v prezenční výuce do distančního vzdělávání v on-line prostředí poměrem 1:1. Navíc podstatná část on-line výuky byla spojena především s probíráním nového učiva, což znamenalo pro učitele, žáky i jejich rodiny poměrně vysokou zátěž a mnohdy umocňovalo jejich určitý odpor k on-line výuce, často vyjadřovaný sdělením typu „již nikdy on-line výuku“.

Druhým předpokladem efektivit distanční výuky i podmínkou pro spokojenost s ní je získávání zpětné vazby od žáků a také od vedení školy. Nízká aktivita žáků v on-line výuce a vysoký podíl žáků, kteří vyjadřovali nespokojenost s mírou zpětné vazby ke své práci, znamenají i nedostatečnou možnost získat zpětnou informaci od žáků pro pedagoga. Navíc zvláště na druhém stupni základních škol byla významná skupina učitelů, kteří se s žáky on-line vůbec nepotkávali a pouze jim distančně zadávali samostatnou práci, což je praxe, kterou nelze akceptovat.

Třetím předpokladem je, aby žáci dosahovali takových výsledků, u nichž pedagog očekává, že by jich měli dosáhnout. Také v tomto předpokladu byl zaznamenán vysoký podíl učitelů, kteří nijak neupravili a neredukovali vzdělávací obsah a věnovali se distančně jeho postupnému probírání.⁸ Kvůli evidentní náročnosti on-line výuky pak takový postup pochopitelně znamenal, že distanční výuka měla v těchto parametrech mnohem menší efektivitu, než by tomu bylo během vzdělávání prezenčního. I v běžné výuce je navíc efektivita vzhledem k dosahovaným výsledkům žáků nižší a odborná veřejnost dlouhodobě apeluje na provedení změn v rozsahu vzdělávacího obsahu.⁹

Z výše uvedeného mj. vyplývá, že pokud by byla distanční on-line výuka po delší období školního roku 2020/2021 vedena s podobně vysokou vynaloženou energií na straně pedagogů a na základě často nevhodných pedagogických postupů (např. právě zmiňovaná snaha probrat učivo v plné míře stanovených povinností), nelze očekávat, že bude dostatečně efektivní a udržitelná.

Spokojenost na straně žáků je spojená mj. se zažíváním úspěchu. Jedním z předpokladů pak je poskytování časté zpětné vazby žákům od učitele. Jen třetina žáků uvedla, že byla s mírou poskytované zpětné vazby během distanční výuky ve

⁶ Podrobněji ve zmiňované tematické zprávě ke vzdělávání na dálku v základních a středních školách.

⁷ Řada metodických doporučení a obdobných materiálů byla ze strany ministerstva i dalších organizací zpracována již v průběhu 2. pololetí školního roku 2019/2020, další pak byly připraveny před začátkem školního roku 2020/2021.

⁸ V debatě o redukcí vzdělávacího obsahu nejde o snižování laťky, resp. požadavků kladených na žáky, ale o nastavení takového rozsahu vzdělávání, který bude udržitelný, distančně zvládnutelný a u nějž bude existovat předpoklad, že si žáci daný vzdělávací obsah dokážou osvojit. Redukcí se tak myslí omezení vzdělávacího obsahu např. pouze na vybrané vzdělávací obory a pouze na takové učivo, které je nezbytné pro další vzdělávání či praktický život.

⁹ Řada problematických aspektů existuje na úrovni rámcových vzdělávacích programů, což je ostatně důvod, proč se diskutuje o pojetí jejich revizí. Je však třeba vnímat, že učivo se stává závazným až na základě jeho konkrétního rozpracování ve školním vzdělávacím programu. A právě školní vzdělávací programy jsou často velmi předimenzované a rozsah stanovených vzdělávacích povinností často nelze pojmout ani během prezenční výuky, natož při omezených možnostech výuky distanční.

2. pololetí školního roku 2019/2020 spokojena. V běžné prezenční výuce část zpětné vazby poskytují i neverbální projevy učitele, které při on-line výuce probíhají jen velmi omezeně. Druhým partnerem žáka, který mu poskytuje zpětnou vazbu při prezenčním vzdělávání, jsou jeho spolužáci. S jejich absencí projevovali žáci největší nespokojenost. V tomto ohledu je nízký výskyt spolupráce při on-line výuce předpokladem pro nižší spokojenost žáků, a tím i nižší ochotu na distančním vzdělávání efektivně participovat.

Třetím dokladem efektivnosti jsou dobré vzdělávací výsledky, které odpovídají podmínkám a konkrétní situaci. Vzhledem k tomu, že velké množství učitelů nepřistoupilo k výraznější redukci vzdělávacího obsahu, současně existuje výrazná skupina žáků, která se do pravidelné on-line výuky nezapojila, a v neposlední řadě pak s ohledem na značný rozsah praktikované distanční výuky v režimu dle rozvrhu pro prezenční vzdělávání nemohou být výsledky vzdělávání lepší než při běžné výuce (a v zásadě nemohou být ani srovnatelné). To znamená, že z pohledu školy jsou ve většině případů výsledky výrazně horší, což ostatně dokládají také názory učitelů.

Osobní, časové, mentální, emocionální i odborné náklady všech tří skupin aktérů, tedy pedagogů, žáků i jejich rodičů, musí být úměrné možným výsledkům. Pokud existuje předpoklad, že po větší časový úsek školního roku 2020/2021 nebude realizována běžná prezenční výuka, je nutné pedagogům výrazněji pomoci aplikovat takové přístupy a postupy, které umožní naplňovat cíle distančního vzdělávání v mimořádném období a které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vhodnou formou shrnuje v Metodickém doporučení pro vzdělávání distančním způsobem vydaném v září 2020.

Následující doporučení jsou za účelem zvýšení jejich praktické využitelnosti v některých případech doplněna o odkazy na konkrétní metodickou inspiraci (webináře, články, podcasty apod.).

5.1 Doporučení pro školy

1) Nastavení organizace distanční výuky

- Věnovat pozornost nastavení, případně úpravě nastavení organizace výuky ve všech třídách, kde probíhá nebo bude probíhat distanční on-line výuka tak, aby byla maximálně efektivní pro žáky a současně vstřícná k rodičům a zároveň aby umožňovala i psychohygienu učitelů. Jedním z vhodných přístupů je zvolit pevnou organizaci distanční výuky – rozvrh, včetně časů, kdy je učitel k dispozici, tak, aby byl dostatečný prostor pro výuku a aby čas zároveň vyhovoval většině rodičů (a zejména u žáků na prvním stupni). Informace přehledně zpřístupnit rodičům i žákům a dohodnout se na efektivním využívání komunikačních platform a periodicitě zaslání informací.

- Online vzdělávání z pohledu ředitele školy: <https://www.npicr.cz/webinare/114-online-vzdelavani-z-pohledu-reditele-skoly>
- Informace a FAQ Vše důležité na jednom místě: <https://covid.npi.cz/informace-a-faq>
- Vše, co potřebujete vědět ohledně online výuky: <https://covid.npi.cz/distancni-vzdelavani>
- Jak komunikovat při online výuce: <https://covid.npi.cz/clanky/jak-komunikovat-pri-online-vyuce>
- Jak vůbec s online výukou začít: <https://covid.npi.cz/clanky/jak-vubec-s-online-vyukou-zacit>
- Nástroj (příklad jednoho z nástrojů) pro plánování konkrétních konzultací: https://www.appointlet.com/?gclid=CjwKCAjw8-78BRA0EiwAFUw8LM2x6l32MarJNslhXcY4es7F3wysvBp7aLb0vme2NFfB1u9wyEYbbRoCVNYQAvD_BwE

- Nahrazovat nebo alespoň doplňovat on-line výuku v celých třídách on-line výukou v menších skupinách a v kratším rozsahu.
- Upravit rozsah on-line výuky tak, aby odpovídal možnostem žáků pro daný stupeň a aby výrazněji nevybočoval z uvedených rozsahů.
- Cíleně se věnovat psychohygieně učitelů, resp. všech pedagogických pracovníků, včetně vedení školy.

- Psychohygienu učitele – jak předejít vyčerpání: <https://www.youtube.com/watch?v=gBbBF6wRxzg&feature=youtu.be>
- Úvod do mindfulness: <https://www.youtube.com/watch?v=Hrz6jlaIRGY&feature=youtu.be>
<https://www.npicr.cz/webinare/197-techniky-mindfulness-i>

<https://www.npicer.cz/webinare/198-techniky-mindfulness-ii>

- Nevypust' duši: <https://nevypustdusi.cz/>

- Zvážit zapojení učitelů neprofilových nebo výchovných předmětů do spolupráce s učiteli, na něž je vyvíjen větší tlak např. v souvislosti s přijímacími zkouškami na střední školy. Využít propojení tvořivých činností s naukovými předměty.

- Náměty pro propojení matematiky a dalších předmětů:
 - ✓ propojení matematiky a výtvarné výchovy na 1. stupni, náměty od str. 17: https://is.muni.cz/th/vaq9o/Zaverecna_prace.pdf
 - ✓ obraz náhody ve výtvarné výchově – námět pro žáky cca od 4. ročníku výše <https://sites.google.com/site/pepousuvweb/home/matematika/obraznahodymatematikavevýtvarnevychove>
 - ✓ práce s daty a zeměpis <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/ZL/21878/ZEMEPIS-A-MATEMATICKA-GRAMOTNOST.html/>
 - ✓ výroba mandal – geometrie, výtvarná výchova (úloha barev) a zeměpis (odkaz je ve španělštině, nicméně se lze inspirovat i z obrázků) <http://proyectomatematicasvarte.blogspot.com/2016/01/creacion-de-mandalas-en-la-clase-de.html>

- Využít podporu školního poradenského pracoviště a efektivně využívat činnosti asistentů pedagoga.

- Tvorba IVP a PPP: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10466>

- Pravidelně získávat zpětnou vazbu od učitelů, žáků i jejich rodičů o průběhu realizovaného distančního vzdělávání. Funkčnost a udržitelnost nastaveného systému průběžně vyhodnocovat, získané informace využívat pro poskytování pravidelné zpětné vazby učitelům k realizaci distanční výuky a pro případné úpravy pravidel či obsahu vzdělávání.

- Komunikace se žáky a rodiči v dobách karantény, aneb jak si nepoškodit vzájemné vztahy: <https://www.youtube.com/watch?v=k3Uu8OGdzxs>
- Komunikace rodina – škola: <https://audiovideo.rvp.cz/video/4350/APIV-A---KOMUNIKACE-RODINA-SKOLA.html>
- Jak na online třídní schůzky: <https://www.youtube.com/watch?v=o8iLz5RO56g&feature=youtu.be>
- Základy vyjednávání s rodiči ve školním prostředí: <https://www.npicer.cz/aktuality/zaklady-vyjednavani-s-rodiciv-skolnim-prostredi>

- Zajistit pravidelné distanční vzdělávání žákům, kteří nemají přístup k digitálním technologiím.

- Žáci offline v distanční výuce: <https://covid.npi.cz/clanky/zaci-offline-v-distancni-vyuce>
- Jak dnes učit Off-line žáky nebo s žáky omezeným přístupem k telefonu a internetu: <https://www.youtube.com/watch?v=KWosxtfPr8&feature=youtu.be>
- Jak dnes učit offline žáky: <https://www.youtube.com/watch?v=H4vXcgS0-QM&feature=youtu.be>

2) Zaměření distanční výuky

- Cíleně se věnovat rozvoji klíčových kompetencí včetně jejich reflexe.
 - ✓ On-line výuku obohacovat o aktivity rozvíjející spolupráci žáků, a tím cíleně podporovat rozvoj jejich sociálních kompetencí (zařazovat např. společné on-line aktivity, sdílené úkoly, skupinové práce apod.). Spolupráce může probíhat i napříč ročníky, a může tak být využíván např. efekt pomoci starších žáků těm mladším.

- Online setkání: Skupinová práce a kooperativní učení: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=16262>
- <https://www.tybrdo.cz/>
- Cizí jazyky a digitální vzdělávání: <https://www.npicer.cz/aktuality/cizi-jazyky-a-digitalni-vzdelavani>
- Oborové didaktiky: https://www.npicer.cz/webinare?filter%5Bcategory_id%5D%5B%5D=20&filter%5Bsearch%5D=&filter%5Bfinished%5D=1

- ✓ Využít mezipředmětových vztahů k zadávání miniprojektů, které je možné realizovat i ve skupinách v on-line prostředí, případně využít možností, které poskytuje žákům domácí prostředí (vaření, péče o domácí zvířata, zahradu apod.) nebo blízká příroda.

- <https://ceskepodcasty.cz/episode/r5P7XGq0waTmK0INBQPG>
- <https://ceskepodcasty.cz/episode/pUEQFMxot4j8vlBc9Nhg>

- ✓ Cíleně rozvíjet a reflektovat dovednosti žáků organizovat si své povinnosti a své učení.

- Jak vést žáky k autonomii učení na ZŠ: <https://www.youtube.com/watch?v=cm-A2-15-nQ&feature=youtu.be>

- ✓ Posilovat a rozvíjet schopnost sebehodnocení u žáků, optimálně dle dohodnutých kritérií.

- Vzájemná zpětná vazba ve výuce: https://www.youtube.com/watch?v=nMP8BgT6p38&ab_channel=U%C4%8D%C3%ADmeonline

- Udržovat a cíleně rozvíjet sociální kontakty.

- ✓ Věnovat se cíleně sociálnímu kontaktu žáků se všemi svými vyučujícími ve třídě.
- ✓ Zvýšit intenzitu komunikace třídního učitele s žáky a jejich rodiči, zvláště nemohou-li se pravidelně účastnit on-line výuky. Cíleně se zaměřit na komunikaci s rodiči nejmladších žáků a s rodiči žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

- Společné vzdělávání: https://www.npicr.cz/webinare?filter%5Bcategory_id%5D%5B%5D=40&filter%5Bsearch%5D=&filter%5Bfinished%5D=1

- ✓ Hledat cesty k interaktivním on-line setkáním třídních učitelů s žáky, která nebudou zaměřena jen na organizační záležitosti, ale povedou také k posilování vzájemných vztahů nejen mezi učiteli a žáky, ale i mezi žáky navzájem.

- Využívat on-line výuku k přizpůsobení tempa a obsahu vzdělávání podmínkám jednotlivých žáků.

- Jak vést žáky k participaci na výuce i hodnocení: <https://www.youtube.com/watch?v=silwvjYDJYI&feature=youtu.be>

- Cíleně podporovat poskytování zpětné vazby žákům v maximální možné míře.

- Formativní hodnocení: Úvod a praktické ukázky: <https://www.youtube.com/watch?v=DWhEh56lpc&feature=youtu.be>
- Tipy a rady k formativnímu hodnocení žáků: <https://www.youtube.com/watch?v=nZQxnUoD0m0&feature=youtu.be>
- Proč a jak hodnotit online výuku formativně: <https://covid.npi.cz/clanky/proc-a-jak-hodnotit-online-vyuku-formativne>
- Youtube kanál Učíme online – v nejbližší době budou zveřejněna videa k formativnímu hodnocení: <https://www.youtube.com/channel/UCuiB7M-pBvI7drmtwKrYCrQ>

3) Obsah distanční výuky

- Využít zkušeností k efektivní redukci obsahu vzdělávání především v naukových předmětech. Stanovit prioritní dovednosti a znalosti a věnovat jim pozornost, byť to bude na úkor dalšího vzdělávání.

- Strategie školy pro práci se vzdělávacím obsahem: <https://www.npicr.cz/aktuality/podivejte-se-novou-strategii-prace-se-vzdelavacim-obsahem-pro-tento-skolnim-rok>
- Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti čtením neučebnicových textů ve výuce: <https://www.youtube.com/watch?v=XQBUfE54N3I&feature=youtu.be>

- Společenství praxe matematiky a informatiky:
<https://www.npicr.cz/aktuality/spolecenstvi-praxe-matematiky-a-informatiky>

- On-line výuku doplňovat praktickými úlohami, které s ní souvisí a jsou koncipovány tak, aby při jejich řešení nemuseli být žáci neustále přítomni u počítače nebo nemuseli neustále psát do sešitu, ale aby se mohli při plnění úkolů pohybovat např. po bytě a v optimálním případě využít i pobyt v přírodě.
- Stále zapojovat žáky do on-line výuky a umožnit jejich aktivní vystupování při výuce, a to i za cenu upozadění plánovaného vzdělávacího obsahu.

- Výuka cizích jazyků ve třídě a v online prostoru:
<https://www.npicr.cz/aktuality/vyuka-cizich-jazyku-ve-tride-a-v-online-prostoru>
- Tvorba digitálního obsahu pro 2. stupeň ZŠ:
<https://www.npicr.cz/webinare/229-tvorba-digitalniho-obsahu-pro-2-stupen-zs>
- Aby online výuka nebyla jen frontální (Učíme online):
https://www.youtube.com/watch?v=yTDtW8aHYrM&ab_channel=U%C4%8D%C3%ADmeonline

- Zajistit monitoring úprav obsahu vzdělávání tak, aby byly tyto zkušenosti využitelné pro případné úpravy školních vzdělávacích programů.

- Jak restartovat školu po Covidu: <https://www.youtube.com/watch?v=jEw631A04kE&feature=youtu.be>
- Změny v obsahu výuky češtiny na 1. stupni ZŠ: <https://www.npicr.cz/webinare/231-zmeny-v-obsahu-vyuky-cestiny-na-1-stupni-zs>

5.2 Doporučení pro rodiče

- Snažit se o pochopení složitosti současné situace i směrem k postupům a přístupům jednotlivých škol.
- Aktivně s učiteli spolupracovat.
- Vnímat učitele jako osobnosti, které se i v náročných a mimořádných podmínkách snaží konat maximum možného pro vzdělávání žáků.
- V případě jakýchkoli nejasností, pochybností či nesouhlasu (např. v oblasti časového rozsahu realizované výuky, technických požadavků, rozsahu distančně pojímaného učiva či jeho zaměření, hodnocení výkonů a poskytování zpětné vazby k jejich plnění apod.) ihned a intenzivně o daných záležitostech komunikovat s učiteli, případně s vedením školy, ve snaze nalézat řešení akceptovatelné pro všechny zúčastněné.

- Jak zvládnout první třídu: <https://edu.ceskatelevize.cz/kabinet/dil/220553115500002>
- Držení tužky: <https://edu.ceskatelevize.cz/kabinet/dil/220553115500002>
- Práce s dětmi v mateřských školách v době distančního vzdělávání:
<https://www.npicr.cz/aktuality/distanzni-vzdelavani-v-materske-skole>

5.3 Doporučení pro zřizovatele

- Vést s řediteli škol průběžný dialog o kvalitě a efektivitě distanční výuky a o cílené podpoře všech žáků ve vzdělávání.
- Jak restartovat školu po Covidu: <https://www.youtube.com/watch?v=jEw631A04kE&feature=youtu.be>
- Ve spolupráci s vedením školy minimalizovat podíl žáků, kteří se nemohou pravidelně účastnit on-line výuky. Soustředit se na zajištění konektivity pro obyvatele obce, zejména pro rodiny s dětmi plnícími povinnou školní docházku.

- Ekonomicky podpořit chod školy v on-line prostředí, včetně např. zvýhodněných telefonických tarifů pro učitele.
- Zajistit technickou i metodickou podporu školám při realizaci distančního vzdělávání, např. zajištěním externího odborníka.

5.4 Doporučení pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- I nadále intenzivně propagovat obsah vydaných metodických doporučení zejména v oblasti organizace distančního vzdělávání, práce se vzdělávacím obsahem, poskytování zpětné vazby a hodnocení výkonů žáků nebo práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami s cílem zajistit, že školy budou realizovat distanční vzdělávání způsobem, který bude pro učitele, žáky i jejich rodiny udržitelný a efektivní.
- Ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem ČR i nadále vytvářet vhodnou nabídku metodické podpory a inspirace pro stěžejní témata související s distančním vzděláváním (metody a formy výuky v on-line prostředí, zpětná vazba poskytovaná žákům, postupy pro rozvoj stěžejních dovedností a klíčových kompetencí žáků, skupinová práce, prioritizace vzdělávacího obsahu apod.) a tuto nabídku i nadále vhodnými cestami zpřístupňovat školám, žákům i jejich rodičům.
- S ohledem na zásadní omezení prezenční výuky ve 2. pololetí školního roku 2019/2020 a minimálně v části školního roku 2020/2021 zvážit provedení specifikace očekávaných výstupů, které jsou stanoveny v rámcovém vzdělávacím programu pro uzlové body základního vzdělávání a které jsou nezbytné pro další vzdělávání žáků. K takto specifikovaným výstupům současně stanovit i učivo, jehož prostřednictvím by mělo být výstupů dosaženo. Provedené kurikulární úpravy pak s patřičným vysvětlením zpřístupnit školám a připravit pro jejich implementaci vhodnou metodickou podporu.
- Zvážit zavedení takových opatření, která sníží tlak na školy, učitele, žáky i rodiče v souvislosti s přijímacími zkouškami, např. modifikací výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a jejich zohledněním v obsahu přijímací zkoušky. Zvážit povinnost konat přijímací zkoušku s využitím centrálně zadávaných jednotných testů ve školním roce 2020/2021 pouze v případě škol evidujících převis uchazečů o studium. Obdobným způsobem uvážit implementaci takových opatření, která sníží tlak na střední školy vzdělávající žáky v maturitních i nematuritních oborech vzdělání (zohlednění dlouhodobé absence praktické výuky apod.).

Další užitečné odkazy

Základní odkazy	<p>MŠMT, Principy a zásady úspěšného vzdělávání na dálku: https://t.ly/TZed</p> <p>MŠMT, Informace o mimořádných prostředcích na ICT: https://t.ly/r31f</p> <p>Porovnání videokonferenčních nástrojů a vzdělávacích aplikací, tabulka vytvořená dobrovolníky: https://t.ly/aOiv</p> <p>Pomoc s nastavením online výuky (a další témata – organizace, hodnocení, obsah jednotlivých předmětů apod.) – dobrovolníci Česko.digital: https://www.ucimeonline.cz</p> <p>Pomoc s nastavením online výuky, projekt SYPO: https://t.ly/3ISR</p> <p>Vzdělávací videa a pořady České televize: https://www.ctedu.cz</p> <p>Webináře NPI ČR: https://t.ly/0bls</p> <p>9 věcí, kterými by se online výuka měla lišit od běžné výuky ve třídě: https://t.ly/fcJA</p> <p>UPOL, Tipy na aplikace pro mobilní zařízení: https://t.ly/1bY9</p> <p>Nabídka členů DigiKoalice: https://digikoalice.cz/online-education/</p> <p>O2Chytrá škola, Učíme se na dálku: https://t.ly/2C9a</p>
Formativní hodnocení	<p>Webináře:</p> <p>NPI ČR, Formativní hodnocení žáků: https://t.ly/59Yf</p> <p>NPI ČR, Formativní hodnocení aneb dáme to na jedničku – P. Loňková: https://t.ly/XbEG</p> <p>Publikace a články:</p> <p>NPI ČR, Jak na formativní hodnocení: https://t.ly/ppfi</p>
Nástroje pro hodnocení a zpětnou vazbu	<p>Webináře:</p> <p>NPI ČR, Písemky v Microsoft Forms: http://t.ly/BJ03</p> <p>NPI ČR, Wizer.me I a II: http://t.ly/zowK a http://t.ly/9HV2</p> <p>NPI ČR, Socrative: http://t.ly/vUx3</p> <p>NPI ČR, Kahoot: http://t.ly/dCtI</p>
ICT vybavení a komunikace	<p>Webináře:</p> <p>NPI ČR, V. Maněna: Praktické tipy pro výběr vybavení k online výuce: http://t.ly/HKfq</p> <p>NPI ČR, Vybavení k online výuce I, II, III: https://t.ly/JfJD, https://t.ly/9w46, https://t.ly/cwMY</p> <p>Publikace a články:</p> <p>RVP.CZ, Platformy a systémy pro školní komunikaci a spolupráci: https://t.ly/keZE</p> <p>SYPO, Co si koupit do výuky: https://t.ly/dOAX</p> <p>SYPO, Bezdrátové náhlavní soupravy k online výuce: https://t.ly/nQoq</p>
Podpora dětí se SVP a zapojení všech	<p>Webináře:</p> <p>NP ČRI, Jak dnes může škola podpořit rodiče dětí se SVP?: https://t.ly/rygc</p> <p>NPI ČR, Jak dnes učít off-line žáky: http://t.ly/fdrk</p> <p>Publikace a články:</p> <p>ČOSIV, Podpora lidí s PAS v nejistých dobách: https://t.ly/Hz4m</p> <p>ČOSIV, Co můžeme udělat pro děti, které jsou off-line?: https://t.ly/aMZZ</p>
Smíšená/hybridní výuka	<p>Publikace a články:</p> <p>RVP.CZ, Hybridní modely vzdělávání pro podzim 2020: https://t.ly/knm3</p> <p>RVP.CZ, Jak učít hybridně I: https://t.ly/qUCI</p> <p>RVP.CZ, 10 důvodů pro učít hybridně: https://t.ly/ovqg</p>
MŠ	<p>Webináře:</p> <p>NP ČRI, Podpora dětí s OMJ v MŠ distanční formou: https://t.ly/3DPK</p> <p>Tipy:</p> <p>ČT Edu pro předškolní děti: https://t.ly/z5va</p> <p>NÚKIB, E-kurz Vanda a Eva v online světě: https://t.ly/mwH2</p>
ZŠ	<p>Webináře:</p> <p>NP ČRI, Online výuka na 1. stupni ZŠ: https://t.ly/po0M</p> <p>Učíme Nanečisto, Učíme se online na 1. stupni ZŠ – Alena Machovská: http://t.ly/cGC9</p> <p>Učíme Nanečisto, Jak na vzdálenou výuku na 2. stupni ZŠ – Štěpánka Baierlová: https://t.ly/posB</p> <p>Učíme Nanečisto, Tipy pro asynchronní výuku v přírodovědných předmětech na ZŠ – Daniel Prazák: http://t.ly/tqhT</p> <p>Tipy:</p> <p>Khanova škola: https://t.ly/hpik</p> <p>Otevřeno, Inspirace “informačními aktovkami”: https://t.ly/uPBx</p> <p>Codeweek, Aplikace pro domácí kódování: https://t.ly/WIVW</p> <p>NÚKIB, E-kurz Vanda a Eva v online světě: https://t.ly/mwH2</p> <p>O2 Chytrá škola, JSNS, Animovaný seriál “V digitálním světě”: https://t.ly/btx8</p>
SŠ	<p>Tipy:</p> <p>Khanova škola: https://t.ly/hpik</p> <p>Otevřeno, Inspirace “informačními aktovkami”: https://t.ly/uPBx</p> <p>Codeweek, Aplikace pro domácí kódování: https://t.ly/WIVW</p>